

Dober začetek tudi za nas

Ministrski predsednik De Mita je v tokrek, 19. t.m., predstavil parlamentu svojo vlado in ob tej priložnosti spregovoril o vsebini njenega programa. Vlado sestavljajo ministri, ki pripadajo Kršč. demokraciji, socialistični, socialdemokratski, republikanski in liberalni stranki.

V programskem dokumentu nove vlade se omenja tudi problematika slovenske narodne manjšine v Italiji. Te problematike se je predsednik De Mita dotaknil tudi v svojem govoru v poslanski zbornici. »Za dežele s posebnim statutom — je dejal De Mita — imamo takojšnje obveznosti, ki jih moramo izpolniti. Za deželo Furlanijo - Julijsko krajino bomo rešili vprašanje zaščite slovenske manjšine in bomo v skladu s podpisanimi sporazumi podpirali dejavnosti italijanske manjšine v Jugoslaviji.«

Programski dokument pa v zvezi z našo problematiko takole pravi: »Vlada se obvezuje, da se bo lotila vprašanja zaščite slovenske manjšine in da bo v skladu s podpisanimi sporazumi podpirala dejavnosti italijanske manjšine, ki živi v Jugoslaviji. Obvezuje se tudi, da bo čimprej oblikovala zakonski ukrep za zaščito in ovrednotenje jezikov in kultur manjših skupnosti in tisti zakonski ukrep, ki predvideva podporo mednarodnemu sodelovanju v obmejnih krajih.«

Mislimo, da se ne motimo, če napišemo, da tako jasnih besed o naši problematiki še nismo slišali iz ust ministrskega predsednika ob njegovem prvem uradnem nastopu v parlamentu. Prav nič nas ne moti, če se ureditev vprašanja zakonske zaščite naše narodne manjšine postavlja vstric s podpiranjem dejavnosti italijanske manjšine v Jugoslaviji, zaradi česar bi lahko že govorili o nekakšni recipročnosti. Italijansko manjšino v sosedni republiki je treba vsekakor zaščititi in je Italija kot matična država dolžna, ne glede na sporazume, skrbeti za svoje ljudi v Istri, na Reki in drugod. Zakonsko zaščito pa je treba nuditi tudi naši manjšini, saj jo terja že štiri desetletja.

Če je predsednik vlade v svojem nastopnem govoru v parlamentu sprejel natančne obveznosti do temeljnega problema naše slovenske manjšine, pomeni, da smo naredili korak naprej, da so bili postavljeni temelji in nakazane smernice nadaljnje- ga stvarnega dela na tem področju. Jasno

dalje na 3. strani ■

Zaskrbljujoč val nasilja v mnogih predelih sveta

Svet je zajel nov val nasilja. Po eni strani je podpis sporazuma med Afganistanom in Pakistanom v Ženevi, ki so mu botrovale obe velesili in sama organizacija Združenih narodov, dokazal, da dobra volja lahko omogoča tudi stvarne rešitve konfliktov, po drugi strani je treba ugotoviti, da sporazum rešuje problem Afganistana samo na papirju. Protirežimski uporniki ga odklanjajo, češ da ne more zadovoljivo urediti odprtih vprašanj, ker ne upošteva predlogov samih upornikov. Slednji se namreč zavzemajo, da bi v Kabulu prevzela oblast sicer časna vlada, ki pa bi temeljila na drugačnih dogovorih kot sedanja.

A v zadnjih dveh tednih, se pravi prav v času, ko je bilo veliko govora, da bo sporazum glede Afganistana bistveno prispeval k pomiritvi v svetu, se je na Bližnjem vzhodu in v Sredozemlju nasploh sprožila cela vrsta atentatov, vojnih spopadov in terorističnih dejanj, ki postavljajo na glavo mednarodne pobude za mir.

Začelo se je s preusmeritvijo kuvajtskega letala 5. aprila. Letalo je letelo iz Bangkoka proti Kuvajtu, a je bilo preusmerjeno v Iran, od tam na Ciper, sedaj pa je že teden dni na letališču v Alžiru. Ugrabitelji so doslej ubili dve osebi in za osvoboditev ostalih talcev, zahtevajo, naj Kuvajt izpusti iz zaporov sedemnajst teroristov. Opazovalci menijo, da je ta teroristična akcija posledica notranjih sporov med iranskimi voditelji, ki se borijo za oblast.

Le nekaj dni kasneje je v bližini pakistanskega glavnega mesta Islamabad eksplodirala smodnišnica. Še vedno obstaja sum, da je šlo za sabotažo. Pri eksploziji je umrlo nad 300 ljudi. Tudi v tem prime-

ru ni jasno, kdo bi lahko imel korist od take tragedije.

Medtem je ameriški zunanji minister George Shultz zaključil novo krožno potovanje po bližnjevzhodnih državah, kjer si je prizadeval, da bi arabski in izraelski voditelji našli skupen jezik za rešitev spor-

TALCI NA SVOBODI

Teroristi, ki so 5. aprila preusmerili kuvajtsko letalo in pilota prisilili, da je pristalo najprej v Iranu, nato na Cipru ter končno v Alžiru, so v noči med torkom in sredo (19. in 20. t.m.) izpustili vse potnike. Medtem ko pišemo, še ni znana usoda skupine sfanatiziranih islamskih teroristov.

nih vprašanj in še posebej za odpravo nemirov na zasedenih ozemljih v Cisjordaniji in na področju Gaze. Dosedanji spopadi med izraelsko vojsko in palestinskimi uporniki so namreč terjali že veliko smrtnih žrtev in več stotin ranjencev. Shultz pa ni dosegel nobenega vidnejšega uspeha. Nasilje očitno rojeva nasilje, zaradi česar je zaman upati in pričakovati, da bi sredi vsakodnevnih bojov lahko resnično govorili o mirovnih sporazumih in o kaki pomiritvi.

Toda nasilje ne pozna mej in se je z bližnjevzhodnega področja 14. aprila pomaknilo v Italijo. Japonski teroristi, pravi profesionalci zločina s politično obarvanim obeležjem, so v imenu Organizacije islamskih brigad Jihad izvedli atentat pred rekreacijskim krožkom ameriških vojakov v Neaplju. Eksplozija je zahtevala pet smrtnih

dalje na 2. strani ■

Hud udarec za Slovensko skupnost

Iznenada je umrl Gradimir Gradnik

V soboto, 9. t.m., zvečer se je po Goriškem in Tržaškem ter zlasti po Brdih bliskovito razširila vest, da se je smrtno ponesrečil daleč naokrog znani vinogradnik in slovenski zamejski politični delavec Gradimir Gradnik. Smrt ga je zalotila iznenada, na dvorišču rojstne hiše v Medani, kamor je bil pripeljal s traktorjem nekaj peska, ki bi služil za dela na strehi.

Bal se je namreč, da bi dež ne povzročil škode zlasti tistemu delu hiše, kjer je »Gradnikova soba«, se pravi spomin na strica, velikega slovenskega pesnika Alojza Gradnika. Od očetove smrti pred nekaj meseci je namreč drugače prostorna hiša prazna. Prav pri raztovarjenju peska s prikolice je bila smrt na preži, ker je samo-

dalje na 5. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 24. aprila, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Ukradeni mesec« (Ludvik Aškenazy - Desanka Kraševac); 11.00 »In mirno tavalala bi moja Pepka«; Afro-župnijski put-purè brez konca ne glave Andra Merkúja; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvor; 15.00-19.00 Športne vesti, prenosi z naših prireditvev, glasba v sklopu oddaje: Z nedeljami v olimpijske igre; 16.30-17.45 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 25. aprila, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 10.15 Mladinski oder: »Pravljica o šolski tabli« (Matjaž Jarc); 11.30 Pregled mladinske književnosti; 12.00 Moskva, zapisi in vtisi petmesečnega bivanja v Rusiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Gospodarski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Glasbene pravljice; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 15.30 Problemi mladih pod mikroskopom; 16.15 Kanadski mozaik; 17.00 Mi in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 26. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ponarejanje živil; 12.15 Analiza enogastronske ponudbe naše dežele; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 16.00 Dobra jed se sama ponuja; 16.30 Analiza enogastronske ponudbe naše dežele; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Primorska poje; 18.00 Duško Andjić: »Princip G.«; Drama. Prevod: Alja Predan; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 27. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Bom naredu stazi-ce« — oddaja iz Kanalske doline; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravnik in pacient; 12.00 Skozi njen glas v umetnost; 12.40 Dermatolog sve-tuje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Primorska poje; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Od Milj do Devina; 14.40 Povejmo z glasbo: Kresničke; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Literarna predpremiere: »Absalomova pripoved«. Ob novem romanu Alojza Rebule; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ CETRTEK, 28. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Potujmo! Kam, kdaj in kako; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriskem valu; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 15.45 Glasbeni telefon; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Primorska poje; 18.00 Cetrtekova srečanja: Tigrova duša — spomini na Alberta Rejca; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 29. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Izkustvo film (I.); 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Primorska poje; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Pisani svet; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 15.30 »Krivi preroki«; 16.00 Glasbene diagonale; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 30. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.40 V prostem času; 12.00 Devin '87; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Rožice te Čaninaue«; 15.00 Človek človeku...; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 »In mirno tavalala bi moja Pepka«. Afro-župnijski put-purè brez konca ne glave Andra Merkúja; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ nadaljevanje s 1. strani

nih žrtev in več ranjenih. Žalostno je, da je terorizem spet v največji meri prizadel predvsem preproste ljudi, ki so se čisto slučajno znašli na kraju zločina v trenutku, ko je eksplodiral avto.

Ze naslednji dan, 15. aprila, pa smo bili spet priče drugemu bombnemu atentatu. Tokrat v Španiji. V kraju Los Santos de la Humosa je pred središčem urada za telefonske zveze eksplodirala bomba.

Toda tragičnega kroga umorov in trpljenja s tem še ni konec. Okrog 1. ure ponoči so enota izraelske tajne službe Mossad in pripadniki potapljaških ter udarnih enot izraelske vojske ubili v bližini Tunisa vojaškega poveljnika Organizacije Al Fatah, najožjega sodelavca voditelja Organizacije za osvoboditev Palestine, ki ga je mednarodna javnost poznala z bojnim imenom Abu Džihad. Posledice tega umora so težko predvidljive. Palestinci napovedujejo, da se bodo Izraelcem maščevali in glede na dejstvo, da so se v naslednjih dneh močno zaostri spopadi v Cisjordani-ji in Gazi, kaže, da so besedo tudi držali. Izraelci so verjetno upali, da bodo s smrtno Abu Džihadu dosegli razkroj Palestinske osvobodilne organizacije. Učinek pa bo verjetno ravno obraten.

Kam vse to pelje? In zakaj so rdeče brigade istega dne umorile najožjega sodelavca predsednika italijanske vlade, senatorja Ruffillija? Je v tem umoru kaka zveza z ostalimi nasilnimi dejanji po svetu? Vsekakor je težko razumeti, zakaj so rdeče

brigade umorile človeka, ki se je ukvarjal z reformami, ki naj bi dale novega življenjskega elana demokratični ureditvi italijanske države. Logika teroristov je podla, vsekakor pa zagonetna. Znova je bilo dokazano, da je politično nasilje v Italiji še živo. Do nasilne akcije je prišlo v trenutku, ko se nova italijanska vlada predstavlja parlamentu.

Se sveža je nadalje vest, da so v ponedeljek, 18. t.m., ameriške bojne ladje napadle iranske črpalne naprave v Perzijskem zalivu. Šlo naj bi za povračilno akcijo, ker je Iran spet miniral zalivske vode. Ameriška fregata je pred dnevi zadela ob mino in eksplozija je ranila deset mornarjev.

Iran je ameriški odgovor označil za vojno napoved Iranu. Spopad se je kmalu spremenil v pravo pomorsko bitko, saj so iranski čolni začeli obstreljevali ameriške enote. Lažje so poškodovale dostavno ladjo, Američani pa so potopili neko iransko enoto. Tudi v Hornuški ožini je prišlo do spopada. Iranska vojna ladja se ni hotela oddaljiti od treh ameriških vojnih ladij. Streljala naj bi celo na dva lovca, ki sta jo preletavala. Letali sta na streljanje odgovorili z raketami, ki so ladjo zadele in na njej povzročile požar.

To so šele prve vesti iz Perzijskega zaliva. Ni kaj. Nasilje rodi nasilje in zaman je poslušati vesti o mirovnih pobudah in konferencah ter sporazumih, ko pa dejanja kažejo obratno. Kdor hoče mir, bi moral meče prekovati v pluge.

SSk se pripravlja na volitve

V sredo, 13. t.m., sta v Nabrežini zasedala prej deželno tajništvo Slovenske skupnosti, nato pa še strankin deželni svet, ki je po pravilih SSK pristojen, da odloča o deželnih volitvah.

Deželni svet, ki ga je vodil predsednik Marjan Terpin, je na osnovi poročila deželnega tajnika Iva Jevnikarja obširno razpravljal o naporih, da se na junijskih deželnih volitvah ohrani in okrepi samostojno slovensko politično zastopstvo. S tem v zvezi je ponovno zavrnil socialistični predlog o reformi volilnega zakona, ki bi zaprl pot v deželni svet Slovenski skupnosti in ki ga že obravnava pristojna komisija deželnega sveta.

Deželni svet je načelno sprejel predlog, ki ga je pred dnevi predložil vsem komponentam slovenske enotne delegacije prof. Samo Pahor. V želji, da ne bi prihajalo do razprševanja slovenskih glasov in da bi se slovensko zastopstvo v deželnem svetu in v tržaškem občinskem svetu okrepilo, je namreč prof. Samo Pahor predlagal formiranje »enotne liste s kandidati strank, ki so zastopane v enotni delegaciji, in (samo za deželni svet) s kandidati Slovencev v videmski pokrajini«.

Predlog je v temeljnem soglasju z vodilno mislijo SSK, da moramo Slovenci tudi na političnem področju združevati sile

in samostojno nastopati, zato ga stranka pozdravlja in je pripravljena o podrobnostih takoj razpravljati z ostalimi komponentami.

V nadaljevanju se je so bili določeni kriteriji za določitev deželnih kandidatov SSK in za izvedbo volilne kampanje.

—o—

SAMO PAHOR POJASNJUJE

Spoštovano uredništvo!

Druga točka mojega predloga od 3. aprila 1988, objavljenega v Novem listu št. 1640 (str. 3), ne dopušča tolmačenja, ki ga daje uredništvo v tretjem odstavku svojega komentarja. Po mojem mnenju je delovanje Slovencev v vsedržavnih strankah nujno potrebno, zahteva pa »stalno aktivnost, borbenost, prisotnost, inventivnost«, kot je bilo rečeno na zadnjem občnem zboru SKGZ 20.12.1987. Enako je nujna akcijska enotnost neglede na strankarsko pripadnost. In prav v to smer (proti enotni negibnosti) gre moj predlog.

Samo Pahor

Prof. Samu Pahorju se zahvaljujemo za pojasnilo. Jemljemo na znanje njegova izvajanja, o katerih bomo gotovo imeli kmalu priložnost obširneje spregovoriti.

Ured.

Festivali v Jugoslaviji v znamenju slovenskih gledališč

Na pravkar končanem sarajevskem festivalu, na katerem je z otvoritveno predstavo, Cankarjevimi »Kraljem na Betajnovi« sodelovalo Slovensko stalno gledališče v Trstu, je največ priznanj pripadlo Mladinskemu gledališču iz Ljubljane, ki je predstavilo delo Vita Tauferja »Alica v čudežni deželi« in dramo Uga Bettija »Zločin na Kozjem otoku«. Na sploh pa je sarajevski festival potekal v znamenju slovenske gledališke umetnosti, saj ni manjkalo polemik do izbora, ki naj bi favoriziral gledališča iz Slovenije. Selektorju so tudi očitali, da je za otvoritveno predstavo izbral slovenskega avtorja v izvedbi gledališča, ki prihaja iz slovenskega kulturnega prostora. Če je že sama izbira povzročila v nekaterih bosanskih krogih ostre kritike, so se polemike okrepile na račun postavitev same, češ da je režiser Mario Uršič Cankarjevega »Kralja« iz tipičnega provincialnega okolja umetno presadil v mestni ambient, kar naj bi bilo tuje slovenski družbi tako v matici kot zamejstvu. Te polemične osti, ki jih ni bilo malo, dokazujejo, da nekatere kroge še vedno straši slovenski sindrom. Po drugi strani pa je treba pozdraviti pogum selektorja in vseh tistih, ki so zagovarjali predvsem kvaliteto kot merilo za izbor nastopajočih.

Medtem ko se sarajevske polemike še niso potišale, je selektor 33. Sterijevega pozorja v Novem Sadu Beograjčan Slobdan Stojanović objavil tekmovalni program festivala v Novem Sadu. Med osmi mi uprizoritvami bodo kar tri slovenske

predstave. V svojem poročilu o izbiri je poudaril, da se je iz gledališč umaknil nekdanj priljubljeni politični teater in to v trenutku, ko Jugoslavijo pretresajo stavke, politični spopadi in zlomi. Med svojim selektorskim delom je namreč naletel na presenetljivo utišano, vase zagledano in samega sebe vprašujoče gledališče. Najznačilnejše drame in postavitve ne iščejo in raziskujejo umetnosti, ampak človeka, in ne prikrievajo skrajnega dvoma o umetnosti in o človeku.

Slovensko dramsko umetnost bodo v Novem Sadu zastopali »Antigona« Dominika Smoleta v izvedbi Drame Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane in v režiji Mete Hočevar, »Ljudožerci« Gregorja Strniše v izvedbi Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice in v režiji Mileta Koruna ter »Sumljiva oseba« Branislava Nušića v postavitvi Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta v režiji Dušana Jovanovića.

Dokaj zanimanja pa velja za delo najpopularnejšega srbskega komediografa Dušana Kovačevića »Klavstrofobična komedija«, saj se bo avtor predstavil tudi v vlogi režiserja. Kovačevićovo delo bo izvedel Zvezdara Teater iz Beograda.

—o—

MALTEŠKI VITEŠKI RED IMA NOVEGA VELIKEGA MOJSTRA

Novi Veliki mojster malteškega viteškega reda je 59-letni Anglež Andrew Bertie, ki je po materini strani naslednik škotske kraljeve rodbine Stuart. Papež Janez Pavel II. je namreč potrdil njegovo izvolitev, kot to predvideva pravilnik tega viteškega reda. Novi veliki mojster je rezervni častnik škotske straže, nad 20 let je poučeval vzhodne jezike, še posebej ruščino, na višji benediktinski šoli v Worthu. Ukvarjal se je tudi s časnikarstvom.

—o—

»DOMUS SLOVENICA« NA DUNAJU

V trinadstropni palači sredi Dunaja je bil v ponedeljek, 11. t.m., odprt nov slovenski center, imenovan »Domus slovenica«. Gre za center, kakršnega republika Slovenija v svetu še nima. Del poslopja bo namenjen v glavnem umetniškimi razstavam, razstavni prostor v prvem nadstropju pa gospodarskim prireditvam. V ostalih prostorih bosta domovala Razvojni center Celje, kateremu je bilo zaupano vodenje tega slovenskega doma ter društvo »Virtute et Muses«, pobudnik zamisli. Poleg tega društva za pospeševanje sodobne slovenske umetnosti je ustanovitev slovenskega centra na Dunaju podprlo tudi nekaj društev in ustanov iz matične domovine. V prostorih se bodo do 20. aprila zvrstile razne prireditve pod skupnim imenom »slovenska pomlad na Dunaju«. Predstavilo se bo okrog 15 slovenskih podjetij in prav toliko najuglednejših slovenskih grafikov. Od 16. do 25. maja bodo v centru predstavili slovenski turizem, načrtujejo pa že tudi poslovne dneve raznih slovenskih podjetij.

DOBIČEK NAJ BO PODREJEN MORALNIM ZAKONOM

Papež Janez Pavel II. je v nedeljo, 17. t.m., zvečer zaključil pastoralni obisk v Veroni in se vrnil v Rim. Med nedeljsko mašno daritvijo je proglasil za blažena dva duhovnika iz Verone, ki sta se odlikovala zlasti na področju dobrodelnega dela. V svojem govoru je papež med drugim obsodil trgovce s smrtjo, ki širijo in prodajajo mamila. Pristavil je, da tovarne ne bi smele proizvajati smrtonosnega orožja in da bi bilo potrebno strogo nadzorovati tudi celotno trgovinsko dejavnost. Obširno je govoril o gospodarskih dejavnostih, pri čemer je zagovarjal stališče, da dobiček ni edini dejavnik, ki prihaja v poštev, saj mora biti tudi dobiček podrejen moralnim zakonom.

SVETOVNO DEMOGRAFSKO STANJE

Svetovno prebivalstvo je v lanskem juliju doseglo pet milijard ljudi — tako poroča statistični letopis Združenih narodov, ki beleži vrsto pomembnih rekordov za Japonsko tudi na demografskem področju. Razvidno je na primer, da med moškimi prebivalstvom imajo Japonci največ možnosti za dolgo življenje. V povprečju živi Japonec namreč skoro 75 let, medtem ko ima istočasno ta azijska država najnižji indeks otroške smrtnosti, ki znaša pet in pol na tisoč. Ženske živijo dlje od moških, prebivalke Islandije, Japonske in Švice pa imajo lepe možnosti, da dosežejo 80 let starosti. Letopis svetovne organizacije ugotavlja tudi nadaljnji padec rojstev, kar je najbolj opazno v državah z veliko gostoto prebivalstva. V prvih petih letih tega desetletja je indeks natalitete znašal 27 rojstev na tisoč ljudi, medtem ko je v petletju od 1960 do 1965 prekašal 35 na tisoč. Najvišji indeks natalitete je v Nigeriji s 50 rojstvi na tisoč prebivalcev, najnižji pa v Zvezni republiki Nemčiji, kjer je število rojstev na tisoč prebivalcev komaj presevalo 10.

Jugoslavija in jedrske centrale

Tuji dopisniki v Beogradu ugotavljajo, da v Jugoslaviji v zadnjem času postajajo čedalje glasnejši tisti krogi, ki se zavzemajo za gradnjo novih jedrskih central. Jugoslovanska zvezna skupščina je bila kmalu po katastrofi v Černobilu pozvala zvezno vlado, naj do leta 2000 zamrzne uresničevanje načrta o gradnji jedrskih central v državi. Načrt je predvideval izgradnjo skupno štirih novih central, tako da bi Jugoslavija v nekaj letih lahko razpolagala s skupno petimi takimi centralami. Edina jedrska centrala v sosedni državi se zdaj nahaja pri Krškem v Sloveniji, novo centralo pa bi morali zgraditi pri Prevlaki, nedaleč od Zagreba na Hrvaškem.

Nasprotniki jedrske energije oziroma energije iz jedrskih central med drugim opozarjajo na huda finančna bremena, ki bi nastala z gradnjo takih central, kar bi

gotovo še poslabšalo stanje v državi, saj njena zadolžitev v tujini znaša 20 milijard lir. Pristaši jedrske energije pa poudarjajo, da je več tujih družb pripravljeno sodelovati pri uresničevanju jugoslovanskega energetskega načrta, pri čemer bi Jugoslavija oziroma njena industrija imela vsestransko korist. Zelo zanimivi in ugodni pa naj bi bili pogoji, ki jih postavljajo tuje družbe za sodelovanje pri gradnji jedrskih central.

Zvezna vlada, ki bi po navodilih zvezne skupščine morala s svojim ukrepom zamrzniti gradnjo novih jedrskih central do leta 2000, pa še vedno previdno molči.

—o—

V Franciji je že v teku volilna kampanja za predsedniške volitve. Posebno aktiven je predsednik Mitterand, ki ponovno kandidira.

Nagrada iz Černetovega sklada prof. Martinu Jevnikarju

V ponedeljek, 18. t.m., je bila v Peterlinovi dvorani v Trstu pomembna slovesnost, med katero so univerzitetnemu profesorju Martinu Jevnikarju podelili nagrado iz Sklada Dušana Černeta za njegovo življenjsko delo v prid slovenski kulturi.

Uvodne misli je podal časnikar Saša Martelanc, član komisije, ki od leta 1976 podeljuje nagrado posameznikom ali organizacijam na osnovi treh temeljnih postavk, ki so bile svete tudi javnemu delavcu Dušanu Černetu. Te so slovenstvo, krščanstvo in demokracija. Besedo je nato prevzel dr. Zorko Harej, ki je utemeljil nagrado in nagrajencu izročil priznanje.

Slavljenec sam se je nato zahvalil za prejeto nagrado, v krajšem zahvalnem nagovoru pa je izrazil svoje presenečenje in s skromnostjo, ki je lastna vsem zaslužnim možem, dejal, da je vedno delal le to, kar

ga je veselilo in kar je menil, da je potrebno narediti.

Osebnost in delo profesorja Martina Jevnikarja pa sta prišli do izraza med nagovorom profesorice Lojzke Bratuž, ki je osvetlila predvsem Jevnikarjevo delovanje na univerzah v Padovi in Vidmu ter njegovo nadvse dragoceno delo pri urejanju Primorskega slovenskega biografskega lekšikona. Njegov urednik je od leta 1981. Občinstvu pa je o profesorju Jevnikarju spregovorila še njegova bivša dijakinja

HRANILNICA IN POSOJILNICA OPČINE - TRST

Spoštovani člani!

Vljudno ste vabljeni, da se udeležite rednega občnega zbora, ki bo v prvem sklicanju dne 23.4.88 ob 11. uri in v drugem sklicanju v

PONEDELJEK, 25. APRILA 1988 ob 9. uri v Prosvetnem domu na Opčinah, ul. Ricreatorio 1.

NAVDUŠUJOČ USPEH ZBORA PRIMOREC-TABOR

Na letošnjem desetem tekmovanju slovenskih pevskih zborov »Naša pesem« v Mariboru je dosegel naravnost navdušujoč uspeh mešani pevski zbor Primorec - Tabor iz Trebč in Opčin, ki ga vodi Matjaž Šček. Ocenjevalna komisija, ki so jo sestavljali predsednik Branko Rajšter in člani Jernej Habjančič, Igor Kuljerič, Pavle Merku in Samo Vremšak ter še tajnik Marko Studen, je zamejskemu zboru dodelila »Zlato plaketo« mesta Maribor, kar pomeni najvišje priznanje za zborovsko petje na Slovenskem.

Zbor je na tekmovanju pel zahteven in učinkovit program. Med drugimi so pevci zapeli Palestrinovo Alla riva del Tabro, Perosijev Pater noster, Lebičevo Ne vem, kdo bolj je tožen, Merkujevo Jnjen čeuajti gna'iz Bile in Kumarjevo skladbo Turist, za katero je zbor prejel posebno priznanje za slovensko noviteto.

Ob tem lepem uspehu gre vsekakor čestitati pevovodji Matjažu Ščeku in vsem pevcem in pevkam. Gre za uspeh, ki je sad marljivega in požrtvovalnega dela, in »Zlata plaketa« je gotovo priznanje, ki si ga mešani pevski zbor Primorec - Tabor zasluži tudi za svoje ostalo delovanje na področju zborovskega petja na Tržaškem.

prof. Nadja Pahor Verri, ki je osvetlila profesorjeve pedagoške talente, njegov trud za jezikovni pouk, urejanje Literarnih vaj, pisanje učnih knjig in priročnikov itd.

Letošnja maturantka na klasičnem liceju v Trstu Alenka Štoka je tik pred koncem slovesnosti poklonila profesorju Jevnikarju rdeč nagelj, ki naj bi ga spominjal na prvo maturo na slovenskem klasičnem liceju v Trstu, na kateri je bil izpraševalec za slovenski jezik.

Praznično, prijateljsko vzdušje se je po slovesnosti, med čestitkami in obujanji spominov nadaljevalo ob bogati zakuski.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

gostuje

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE Celje

Tennessee Williams

STEKLENA MENAŽERIJA

Režija Marjan Bevk

v petek, 22. t.m., ob 20.30 abonma RED A in D
v soboto, 23. t.m., ob 20.30 abonma RED B, E in F
v nedeljo, 24. t.m., ob 16.00 abonma RED C in G

Pravoslavna Velika noč

Pravoslavni verniki so praznovali v nedeljo, 10. aprila, svojo veliko noč. O veliki udeležbi so poročali iz Sovjetske zveze in še zlasti iz Moskve, kjer je patriarh Pimen opravil svečane verske obrede. Kakih 20 minut je te obrede v neposrednem prenosu oddajala sovjetska televizija, kar je novost, ki je vzbudila razumljivo presenečenje. Po drugi strani pa se je ohranila dolgoletna navada, da je prav v noči z velike sote na nedeljo televizija oddajala posebno zanimive programe skoraj do jutra, z očitnim namenom, da bi odvrnila pozornost od velikonočnega praznovanja, ki ga po približnih cenitvah v Sovjetski zvezi občuti in spoštuje najmanj 30 milijonov ljudi. Ohranil se je tudi sistem prikritega zastraševanja, ko so se policijski agenti in mladinci »Komsomola« razpostavili ob vhode številnih cerkvâ ter so legitimirali prihajajoče vernike.

Letošnja pravoslavna velika noč je bila še posebno občutena, saj smo na pragu praznovanj ob tisočletnici pokristjanjenja Rusije. V tej deželi se verski čut v zadnjem času opazno spet prebuja in širi, podobno pa je moč opaziti tudi pri drugih vezoizpovedih v Sovjetski zvezi.

O zelo veliki udeležbi poročajo tudi iz Romunije. V dvemilijonski prestolnici Bukarešti je bila vsaj polovica prebivalstva pri velikonočnih mašah. Prevladovala je mladina.

Tudi papež Janez Pavel II. se je med nedeljskim opoldanskim nagovorom v Rimu spomnil praznovanja pravoslavnih kristjanov. Prisotne je opozoril, da se praznuje velika noč tudi v Etiopiji, kjer ljudje strašno trpijo zaradi lakote in državljanske vojne, ki divja ravno na najbolj prizadetih področjih. Zato so morale mednarodne organizacije prekiniti svoje delo, ker so tako zahtevale etiopske oblasti. Sedem milijonov lačnih je zdaj odvisnih od pomoči misijonarjev in redkih drugih pomočnikov, kot je na primer francoska človekoljubna organizacija Zdravnikov sveta, ki ji je uspelo z ladjo spraviti 1.200 ton živil v Gibuti, zdaj pa jih skušajo sami prepeljati na področja suše in lakote.

ČAS OBČNIH ZBOROV

Ta mesec se na Goriškem in Tržaškem vrstijo občni zbori slovenskih denarnih zavodov. Prejšnji petek (15. t.m.) je bil občni zbor Hranilnice in posojilnice v Sovodnjah, v nedeljo, 17. t.m., pa sta bila občna zbor Hranilnic in posojilnic v Doberdobi in Nabrežini. Pri tem takoj pade v oči predvsem lepa in številna udeležba na teh zasedanjih, kar pomeni, da je članom pri srcu delovanje njihovih združnih denarnih zavodov. Ugotavljamo dalje, da povsod naraščajo vloge, iz česa je treba sklepati, da narašča tudi zaupanje v denarne zavode.

V tem pogledu je treba vsekakor omeniti novo pridobitev. Tržaška kreditna banka je odprla podružnico v središču Rojana. Za novo pobudo je treba vodstvu TKB samo čestitati.

Botač - stičišče na stezi prijateljstva

Občini Dolina in Sežana sta se tudi letos odločili, da bosta obnovili že ustaljeno pobudo sprehoda po stezi prijateljstva od Boljunca do Beke in nazaj. Sprehod po čudoviti dolini Glinščice, ki se prebuja v letošnjo pomlad, je bil mogoč že v soboto, 16. aprila. Skupni »organizirani« sprehod in prost prehod čez mejo pa sta bila v nedeljo, 17. aprila. Uradni del prireditve se je začel v Boljuncu pri gledališču »F. Prešeren«, kjer so se zbrale oblasti in gostje ter številni udeleženci. Od tu so se vsi peš odpravili proti Botaču, kjer je bila na vr-

sti krajša slovesnost, ker so v zaselku odprli telefonsko govornico. Na bližnjem mejnem prehodu so bile nato na vrsti izmenjave voščil za mir in prijateljsko sožitje. Dolinski župan Švab in predsednik sežanske občinske skupščine Vodopivec sta poudarila pomen podobnih pobud na meji.

Udeleženci prijateljskega sprehoda so se nato odpravili do Beke, ob povratku pa je izletnike pri Botaču pričakala godba na pihala Breg iz Doline, ki je bistveno pripomogla, da je korak postal živahnejši in veselje še večje.

Iznenada je umrl Gradimir Gradnik

■ nadaljevanje s 1. strani

dejni dvigalec prikoličnega poda — verjetno zaradi okvare — iznenada popustil, tako da je pod treščil na Gradnikovo glavo in povzročil njegovo tamkajšnjo smrt.

Gradimir Gradnik se je poslovil od tega sveta, ko mu še ni bilo 60 let (dopolnil bi jih 24. junija letos). Kmalu po drugi svetovni vojni se je nastanil na Plešivem, kjer se je z zagrizenim delom in požrtvovalnostjo z leti krepko uveljavil kot vinogradnik. S svojimi vini je dosegel velik uspeh in zaslovel tako v Italiji kot v tujini kot eden vodilnih vinogradnikov ter zlasti kletarjev. Njegova vina točijo že dolgo let v najboljših italijanskih in tujih restavracijah. Na Plešivem si je uredil lepo domačijo, ki je postala kraj silno pomembnih političnih zasedanj.

Pokojnik se je pred več kot dvema desetletjema začel tudi politično udeleževati. Na listi socialdemokratske stranke je bil leta 1970 izvoljen v krminski občinski svet. Postal je odbornik in bil nekaj časa tudi podžupan. Ko se je leta 1975 začela na Goriškem ustanavljati Slovenska skupnost,

predvsem rezultati, uspehi političnih prizadevanj. Zato pomeni njegov nenadni odhod veliko izgubo za to slovensko politično organizacijo.

Zanimiv je bil tudi njegov odnos do večinskega italijanskega naroda, oziroma do sosednih Furlanov. Glavno njegovo vodilo je v tem pogledu bila popolna enakopravnost, kar pomeni, da ni bilo v njem niti trohice manjvrednostnega občutka, ki je žal tako razširjen pri pripadnikih narodnih manjšin. Prav zaradi tega je užival velik ugled pri Italijanih in Furlanih, kar se je pokazalo tudi in zlasti na pogrebu v ponedeljek, 18. t.m.

Gradimir Gradnik se je zadnjič poslovil od prijateljev, znancev in zlasti od svoje družine na dan, ko je nad njegovimi Brdi sijalo lepo, toplo, že spomladansko sonce, ko so bujno cvetele češnje in je gričevnati svet že očitno kazal znake, ki napovedujejo nastop zrele pomladi. Šlo je za paletu barv, ki jih gotovo ne more prenesti na papir ali olje še tako spreten mojster. Ogromna množica se je ta dan in v tem prečudovitem okolju zbrala, da bi pospremila na medansko božjo njivo zvestega sina naših Brd. Bili so ožji rojaki, Slovenci z Goriškega in Tržaškega, Italijani in Furlani iz bližnjih krajev. Prisotni so bili tudi predstavniki oblasti iz Slovenije in Goriške (med njimi goriški prefekt in podkvestor). Zlasti množično pa je bila zastopana Slovenska skupnost, katere vidni predstavniki so krsto ponesli na ramenih v cerkev in na pokopališče. Pogrebni obred je vodil goriški škofov vikar msgr. Simčič ob sodelovanju domačega župnika Branka Rudeža, krminskega dekana msgr. Trevisana in drugih duhovnikov. Ob odprtem grobu sta se od pokojnika poslovila deželni predsednik Slovenske skupnosti Marjan Terpin in deželni poslanec dr. Drago Štorka. Med pogrebnimi svečanostmi so sodelovali pevci, ki so tako pred hišo žalosti kot v cerkvi ter na pokopališču občuteno

zapeli nekaj žalostink. Pred hišo žalosti je v slovo spregovoril predstavnik Medoncev.

Kdor je pokojnega Mirota Gradnika poznal, se gotovo težko more sprijazniti z mislijo, da se je ta ognjenik povsem umiril in da ne bo več eden izmed sooblikovalcev nadaljnje usode svoje ožje domovine in njenega ljudstva.

Hudo prizadeti družini — ženi in hčerka — ter ostalim sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

—o—

SREČANJE

Z NEKDANJIMI UČITELJICAMI

V občinski dvorani v Selcah bo v petek, 22. t.m., ob 20. uri srečanje z učiteljicami, ki so poučevale v Ronkah in Trziču v prvih povojnih letih (1948-56). Ob tej priložnosti bo učiteljica Barbara Rustja prebrala nekaj pesmi Ljubke Šorli. Večer prireja Slovensko kulturno društvo »Jadro«.

PRAZNIK FRITALJE V RUPI

Kot vsako leto prireja tudi letos pevski zbor Rupa - Peč že tradicionalni »Praznik frtalje« pod župnijsko cerkvijo v Rupi. Praznik bo potekal v dneh 24. in 25. aprila in 1. maja.

Organizatorji so poskrbeli za dokaj pester program. Nastopali bodo razni pevski zbori ter dramska skupina »Štandrež«. Tudi letos bo na sporedu tekmovanje v pripravi najboljših frtalje. Vabljeni ste vsi, da se pomerite v cvrtju frtalje. Tekmovalci bodo nagrajeni z bogatimi nagradami. Po končanem kulturnem programu se boste lahko zavrteli ob prijetnih zvokih ansamblov Prijatelji in Souvenir.

Buffet bo bogato založen z raznovrstnimi dobrotami na žaru in okusno frtaljo. Osvežilnih pijač in dobre vinske kapljice ne bo primanjkovalo.

Pričakujemo Vas v čim večjem številu.

NOVICE

Ameriški listi odkrito pišejo, da je palestinskega voditelja Abu Džihada ubila izraelska tajna služba Mossad. V tej zvezi je treba omeniti, da je po pokolu leta 1972 na Olimpiadi v Münchnu tedanja izraelska ministrska predsednica Golda Meir ustanovila posebno enoto z nalogo, da pobije celo vrsto palestinskih vidnejših osebnosti v raznih državah. Šlo je za maščevalno akcijo za pobite izraelske športnike.

—o—

Krščanskodemokratskega senatorja Roberta Ruffillija so ubili rdeči brigadisti, ki imajo svoja skrivališča v Rimu. Prejšnji teden so uredili glavno oporišče v Bologni, od koder se je skupina morilcev odpeljala v Forlì in v soboto popoldne (16. t.m.) ubila senatorja v njegovem stanovanju s tremi streli iz samokresa v glavo.

**Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"**

**SMReKK vabi v nedeljo, 24. aprila,
na PLESMREKK v diskoteki TIFFA-
NY'S, Pieris.**

je brez vsakega oklevanja stopil v njene vrste in se čedalje bolj uveljavljal v tej politični organizaciji, dokler ni postal eden njenih vodilnih predstavnikov. Bil je predsednik goriškega pokrajinskega sveta Slovenske skupnosti in po zadnjem kongresu njen deželni podtajnik. V Slovensko skupnost je Gradnik prinesel bogate izkušnje praktičnega, iznajdljivega in silno pridnega človeka, ki zna takoj ločevati bistveno od nebitnega in ki so mu pri srcu

Uspel pohod prijateljstva po Gorici in Novi Gorici

Čudovito sončno vreme je v nedeljo, 17. t.m., privabilo na 13. pohod prijateljstva po Gorici in Novi Gorici kakih 5.500 udeležencev. Pohod se je začel ob 10. uri v Ulici Oberdan v Gorici, od koder so se mladi in stari, otroci in njihovi starši iz Gorice in Nove Gorice, a tudi iz okoliških krajev odpravili proti mejnemu prehodu na Skabrijelovi ulici, kjer je vse sprejel novoizvoljeni novogoriški župan Albert Bevčič. Povratna pot pa je šla mimo mejnega prehoda pri Solkanu do salezijanskega zavoda v Ulici Don Bosco, kjer so udeležencem ponudili topel obrok in so v spomin dobili spominsko kolajno.

Cprav pohod prijateljstva ni bil tekmovalnega značaja, so nekateri udeleženci vseeno izkoristili progo za športno preizkušnjo. Letos je prvi pritekel na cilj Valter Mervic iz Gorice, ki je 12 kilometrov

dolgo progo pretekel v 34 minutah in 28 sekundah. V ženski konkurenci pa je na cilj prva prispela Viviana Cumari. Osnovna šola Milojka Strukelj iz Nove Gorice je bila nagrajena, ker je s 479 prijavljenimi učenci bila najbolj množična skupina. Enako nagrado je med italijanskimi šolami prejel zavod San Luigi iz Gorice.

Posebno priznanje za dolgoletno sodelovanje so organizatorji podelili tudi dosedanjemu predsedniku novogoriške občinske skupščine Danilu Bašinu.

Pomladanski pohod prijateljstva po Gorici in Novi Gorici se je torej pozitivno zaključil v veselje udeležencev in organizatorjev. To sta v svojih nagovorih poudarila tudi župana Bevčič in Scarano, ki sta obenem ocenila to pobudo kot izraz dobrososedskih odnosov in prijateljstva med mladimi.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Desetletnica velike dunajske prireditve »Literatura v marcu«

Konec marca je bilo dunajsko kulturno življenje letos že desetič zapisano sodobni literaturi in njenim problemom. Dunajski kulturni urad je skupaj z avstrijsko sindikalno zvezo in umetniškimi društvom Dunaja v častitljivih razstavnih prostorih Secesije organiziral danes že tradicionalno prireditve »Literatura v marcu«. V prejšnjih letih so bile dunajske marčne literarne prireditve posvečene nekaterim ključnim problemom pisanja v 20. stoletju. Pod skupnimi imenovalci »literatura delovnega sveta«, »ženska literatura«, »mir in pisatelj«, »lepoti v moderni družbi«, »literatura za otroke« ali pa »problem upanja v boljši svet« so se nekateri znani in v glavnem socialno angažirani avtorji približali različnim bistvenim in istočasno aktualnim temam.

Popularne in kolektivne teme so v zadnjih letih prireditelji skušali popestriti z dodatnimi in posebnimi temami za kulturno manjšino. Lansko leto so v tem smislu na zelo uspešen način predstavili poglobljene avstrijske literarne revije, med drugim tudi obe slovenski koroški periodični publikaciji »Mladje« in »Celovski zvon« ter dunajsko revijo za mednarodno literaturo »Log« z nekaterimi slovenskimi in manjšinskimi problemi. Istočasno so iz svojih del brali tudi slovenski v Avstriji živeči avtorji, na primer urednik »Mladja« Jani Oswald, urednik »Celovškega Zvona« dr. Reginald Vospornik ter Milena Merlak in Lev Detela.

Letos so dnevi »Literature v marcu« potekali v znamenju pisateljskega soočanja z aktualno stvarnostjo. V tem smislu so med drugim brali iz svojih del znani avstrijski pesniki in pisatelji Wolfgang Bauer, Erich Fried, Michael Scharang, Barbara Frischmuth in Josef Haslinger.

Največ zanimanja pa ni požela literatura, temveč politika v knjigi, ki sta jo predstavila vidna avstrijska socialistična politika, nekdanji zvezni kancler Bruno Kreisky in sedanji kancler Franz Vranitzky. Prireditve je popestrila še dodatna prireditve v malem pod okriljem avstrijskega društva literarnih revij in avtorskih založb o »primarni literaturi«. Poleg literarno-fotografske razstave del Heidi Heide, Boda Hella, Thomasa Northoffa, Alfreda Zellingerja in Franza Krahbergerja so v tem odseku »Literature v marcu« potekala tudi eksperimentalna in avantgardistična literarna branja in konfrontacije z novimi elektronskimi tehnološkimi sistemi, ki bi jih lahko po mnenju predavateljev Jürgena Clausa, Wernerja Leinfellnerja ali Franza Krahbergerja koristno uporabili tudi na literarnem ustvarjalnem in reprodukcijskem področju.

Večeri so bili posvečeni scenam iz aktualnega gledališča mlajših avstrijskih avtorjev. Poleg tega so v grafičnem kabinetu Secesije predstavili radijske (oziroma slušne) igre Christe Wolf, Wernerja Koflerja, Nede Bei, Liesl Ujvary, E. A. Richterja ter Ericha Hackla.

Največja pomanjkljivost dunajskega literarnega življenja je neka lokalna samozasičenost in samozadostnost. To je prišlo tudi letos spet do izraza, saj na prireditvi »Literatura v marcu« razen južnoameriškega romanopisca Gabriela Garcie Márqueza in severnoameriškega dramatika Arthurja Millerja skorajda niso upoštevali nemške literature. Izjema je bila majhna razstavna miza z različnimi avstrijskimi revijami, na kateri je bilo na ogled tudi nekaj drobcev iz vsekakor razvejanega slovenskega revijalnega življenja na Koroškem.

Lev Detela

Nekaj o aprilski številki revije Ognjišče

Aprilska številka revije »Ognjišče« je sicer velikonočno zasnovana. V njej pa je toliko zanimive in raznolike vsebine, da ohranja svojo aktualnost tudi po velikonočnih praznikih.

Pismo meseca, ki ga podpisuje neki Francè, nas opozarja na potrebo, da si človek razjasni nekatere pojme in si poišče smisel življenja; da ne živi tjavendan. Zelo aktualen je pogovor s prof. dr. Antonom Stresom. Povod za pogovor je bila nova papeževa enciklika »Skrb Cerkve za družbeni napredek«. Prof. Stres kot predsednik slovenske komisije »Pravičnost in mir« je med pogovorom razvil nekaj misli tudi o drugih vprašanih, ki tarejo slovensko in mednarodno družbo. Po kratki predstavitvi nove papeževe enciklike in njenih namenov se je pogovor razvil v druge smeri. Tako lahko bralci zvedo, da je komisija »Pravičnost in mir« bila ustanovljena septembra 1985. »Pravnomočna pa je postala s prvim januarjem 1986 kot sicer vse komisije in sveti Slovenske pokrajinske škofovske konference«. Na Slovenskem si mora komisija po programu najprej prizadevati, da bi verniki bolj spoznavali socialni nauk katoliške Cerkve; komisija ima nalogo razmišljati, kako se pri nas spoštujejo človekove pravice. Spodbujati hoče

kristjane, tam, kjer je mogoče, k delu za mir«. Delo komisije, tako je razvidno tudi iz intervjuja, je imelo velik odmev v slovenski in jugoslovanski javnosti, saj je med prvimi spregovorilo tudi v zvezi z ustavnimi spremembami v Jugoslaviji. V nadaljevanju prof. Stres pripoveduje tudi o drugem svojem delovanju. S tem si lahko ustvarimo podobo o duhovniku in profesorju, ki s svojim delom, pisanjem, predavanji in razpravami predstavlja enega najvidnejših slovenskih mislecev sedanjega časa.

Veroučne strani so tokrat posvečene svetemu Pavlu. Mladinske in študentske skupine pa vabijo na srečanje v Dravljah, ki bo letos 28. maja in bo tokrat posvečeno vprašanju ljubezni. Kot pišejo v vabilu, so temo izbrali, ker »manjka nam ljubezni, tiste resnične, iskrene ljubezni, ki ne preračunava, ki se brez omejitve in pogojev razdaja, ki služi in osrečuje«.

Običajnim in zanimivim rubrikam »Kako sva se spoznala« in literarnim stranem sledi zaglavje »V nekaj vrstah«, kjer revija na kratko obvešča bralce o zanimivih dogodkih v cerkvenem življenju. Med drugim omenja »ljudski misijon«, ki ga bo prihodnje leto priredila tržaška škofija.

dalje na 8. strani ■

Slavistično društvo Trst izdaja svoj Bilten

Že pred kakim tednom se je v javnosti pojavil listič, ki pa ne more kar tako mimo nas. Izšla je namreč prva številka Biltena Slavističnega društva Trst. Gre za osem strani lista majhnega formata, ki je gotovo zanimivo pričevanje o delovanju tega strokovnega združenja. Uvodno misel je napisal Janez Povše, predsednik Slavističnega društva. Ta med drugim tako pravi: »Odločili smo se izdajati svoje glasilo. Zdelo se nam je potrebno, nujno, koristno. In tako so ti listi ugleдали luč sveta in so tukaj pred vsemi, v prostoru, v našem zamejstvu med Trstom, Gorico in Vidmom«. Povše nekako programsko napoveduje, da društvo ne more rešiti vseh problemov, vendar lahko člani storijo marsikaj. Pisec poudarja, da je šola posebne važnosti, slovenski jezik v njej toliko večje. »Dobro namreč vemo, ugotavlja Povše, da slovenski jezik za nas ne more biti samo gramatika, samo nauk o jeziku, zavedamo se, da je jezik odraz in sredstvo duha, misli; duha in misli našega, tukajšnjega človeka«. Slavistično društvo torej želi pomagati, zato, pravi avtor, »skušamo biti aktivni, senzibilni in želimo, da bi bili aktivnejši in senzibilnejši tudi drugi«.

Vera Tuta-Ban je za prvo številko Biltena prispevala članek z naslovom »Dvojezičnost: diglosija in bilingvizem«. Avtorica želi utemeljiti zahtevo po priznanju slovenščine v javnosti iz jezikovnega vidika. »Obvladovanje dveh jezikov — piše — tudi v formalnem položaju imenujemo bilingvizem; obvladovanje in rabo jezikov po funkcijah (za formalne položaje dominantni jezik, za neformalne položaje pa podrejenega) imenujemo diglosija«. Od tu navadno ni poti v bilingvizem, saj je mešanje dveh jezikovnih sistemov ovira za znanje obeh. Diglotični govorniki navadno ne obvladajo ne enega ne drugega jezika; iz stiske podrejenega položaja, ugotavlja Banova, si pomagajo tako, da opustijo socialno neugledni jezik in razvijejo dominantnega: postanejo torej enojezični«.

Po prikazu stanja rabe obeh jezikov na Tržaškem in Goriškem Vera Tuta Ban ugotavlja, »da iz tega stanja lahko gre razvoj v dve smeri: 1. skozi hotenje in zavest, skozi boj za enakopravnost jezika v javnem življenju in skozi višjo stopnjo izobrazbe pelje pot v bilingvizem, torej obvladovanje obeh jezikov in dveh prostorov na vseh ravneh; 2. negativni razvoj pelje v diglosijo in nadaljnje krčenje funkcij jezika, v občutek manjvrednosti in nazadnje do opuščanja jezika sploh«.

Članek izzveni kot poziv vsem, ustanovam in posameznikom, naj se zavzamejo za prvo rešitev vprašanja dvojezičnosti. Na naslednjih straneh Bilten objavlja vrsto obvestil o delovanju Slavističnega društva. Pregled dejavnosti od občnega zbora do danes pa kaže, da je društvo res opravilo že veliko dela. Tako se nam zdi zanimiv kratek zapis o tem, da se je društvo od 1. do 3. oktobra lanskega leta aktivno udeležilo zborovanja slavistov v Bohinjski Bistrici. Člani so sodelovali s petimi referati. Profesorica Lojzka Bratuž je govorila o jezikovnih značilnostih slovenskih pridig prvega goriškega nadškofa Karla Mihaela Attensa, profesorica Marija Pirjevec o korespondenci Savio-Čop, Duško Jelinčič je imel referat o planinski literaturi, profesorica

dalje na 8. strani ■

Iz naše preteklosti

Sedlo

Gospodu iz Gorice, ki je pred kratkim bil pri nas in je delal agitacijo za svojo elektrarno, povemo sledeče: Res je, da namerava občina Breginj zgraditi lastno elektrarno za svojo občino. S tem hoče dati občinarjem prepotrebno električno luč in tudi električno silo za druge naprave. Graditi hoče to napravo v lastnem območju, ker je uverjena, da bo s tem napravila obče koristno delo. Namera je resna, kar izpričuje dejstvo, da je občina napravila načrt, vložila prošnjo na pristojno mesto in zaprosila za komisijonelni ogled. Vse besede o metanju polen so brez vsake veljave, ker gre občini in občinarjem samo za to, da pridejo do električne naprave po najnižji ceni. Tudi očitki radi porabe vojne škode so grda izmišljotina, ker vemo, da vojna škoda, ki pritiče občini, ni v nikaki zvezi s sedanjimi nasadi. Ker čutimo sami dovolj zmožnosti in imamo na razpolago tudi potrebna sredstva, zato odklanjamo, da bi nas kdo iz dobičkarških namenov hotel osrečiti s svojo elektriko. Naj končno še dodamo, da bi studenec v Repcu gotovo ne zadostoval za elektrarno in za vodovod za vasi Sedlo, Homec in Podbela, katerega hočejo nekateri proti naši volji obesiti že itak z dajatvami raznih oblik preobloženim občinarjem. Ako ta pojasnila gospodu iz Gorice ne zadostujejo, naj stopi na vodopravni urad v Gorici in naj si tam ogleda naše načrte. Upamo, da mu bodo težke skrbi, ki jih ima radi naše elektrike, dovolile toliko prostega oddiha, da bo lahko napravil te korake in se prepričal o neplodnosti svojega zabavljanja.

Goriška straža, 18. aprila 1928

ZGODOVINSKA DROBTINA

»L'Isonzo«, liberalni italijanski list, ki je pred letom 1900 izhajal v Gorici, se je prav krepko boril za pravice italijanskega ljudstva na Primorskem.

Za zgodovinarja bo prav zanimiv uvodni članek, ki ga je list »L'Isonzo« objavil dne 16. aprila l. 1878.

»Naš list,« tako pričinja uvodničar, »je bil vedno pripravljen na okopih, ko se je bilo treba boriti za naše narodne pravice in za koristi tistega dela naše pokrajine, koder biva ljudstvo, govoreče sladko besedo Allighierijevo in Manzonijevo. Večkrat je z živo besedo ožigosal nesmiselno vladno postopanje v javnih šolah, po katerih so naši otroci prisiljeni spoznavati prve in najbolj osnovne temelje ved v jeziku, ki ga oni ne govore in ga slabo razumejo. Iz tega postopanja nastala škoda je nepreračunljiva in mi nismo nikdar nehali jo opisovati s tisto odkritostjo, kakršna se zahteva od njega, ki je prevzel težavno nalogo tolmača javnega mnenja.

Toda naše besede — in bilo je pričakovati — so bile besede v zrak. Oni, ki čuvajo nad javnim poukom, so se delali, da ne slišijo ali pa so zaprli usta, češ, da državne koristi zahtevajo v teh pokrajinah tako učno postopanje, ker je potrebno, da se postopoma ponemčijo.«

Nato ugotavlja uvodničar, da ta politika ne uspeva dobro. Zato je Dunaj prišel z novim načrtom: Italijane in Slovence, ki so doslej mirno živeli drug poleg drugega, skuša razpreti. Vladni agenti slikajo Italijane kot najhujše nasprotnike Slovencev, »njih jezika, slehernega njih nraavnega in

stvarnega napredka. Kako je vse to neosnovano, ni še treba dokazovati!«

»Italijani so se vedno borili in se ne bodo nikoli nehali ostro boriti za svoje pravice in svoj jezik; vedo pa dobro za evangeljski izrek: Ne stori bližnjemu, kar nočeš, da on tebi prizadene.

Oni niso in ne bodo nikdar ovirali napredka svojih sodeželanov slovenske narodnosti samo, da ti ostanejo v svojih mejah in ne prekoračijo naših.

Usoda jih je postavila v alpsko ozemlje in jim odmerila kraško planjavo ter vinorodna Brda; tam so oni v lastni hiši; toda naj puste, da se v Gorici in Furlaniji prosto razvija italijanska narodnost.«

Zaključuje uvodnik s poudarkom, da od razpora trpe le skupne koristi, smejejo se pa le vlada in njeni agitatorji. In to, pravi članek, dela vlada na podlagi istega načela, ki jo vodi, da v Dalmaciji podpira Italijane na škodo Slovanov, tu pa nudi roko slednjim proti prvim.

Goriška straža, 13. aprila 1928

Stržišče

Dobili smo nove zvonove. Sprejeli smo jih s cvetjem in petjem. Pozdravili smo jih z željo, naj bi vedno blagolasno peli in ljudi vabili k pobožni molitvi. Veliki zvon je kakor oče, ki gleda dobra in slaba dela svoje družinske duhovnije. Druga dva ga zvesto spremljata, kadar zvonijo na veselje ali na žalost. Nato se je zapelo: »Ko dan se zaznava, danica priplava, se sliši zvonjenje ...« Opomniti pa je treba, da imamo zdaj mešan zbor. Največji zvon je namreč star »slovenec« iz Ljubljane. Druga dva pa sta mlada »italijana« iz Padove.

Goriška straža, 18. aprila 1928

LEV DETELA

Dunajski valček

16 za izgubljeno preteklost

Roman desetih srečanj in pričakovanj

»Vaš prijatelj sem, Ana Marija,« sem vzkliknil. »Zares sem vaš prijatelj ... In to, kar ste mi povedali, ostane med nama ... Obljubim vam!«

»Hvala!« je šepnila.

Vlak je žvižgal proti Južnemu kolodvoru.

»Morda ni bilo prav, da Hans ni poznal očeta!« je spet zavzdihnila. »A kaj! Vzela mu ga je vojna, ubil nama ga je Hitler! Morda pa tudi oče ne bi mogel sinu pomagati! Kako naj vem, kako bi potekalo naše življenje, ko bi moj mož še živel.«

Vstala je in se ogrnila v svetlomodri šal. Pomagal sem ji vzdigniti kovček in drugo prtljago.

»Obiščite nas spet kaj, če boste utegnili,« je rekla z nekoliko narejeno veselim glasom. »Moj oče bo zelo vesel. Pa tudi z Bernhardom se lahko sestanete. Morda ne bo nezanimivo za vas ...«

Obljubil sem ji, da jim bom telefoniral, kdaj pridem na obisk.

»Pa kaj govorim!« je spet vzkliknila. Zdaj je postala bolj vesela. »Morda vas vse preveč nadlegujemo. Vendar vam lahko povem, da sem se vas danes na vlaku razveselila kot dobrega starega znanca ... Prinašate mi vonj naših lepih starih krajev, ki jih ne bom nikoli pozabila ... Duh cvetic, ki rastejo ob Dravi ... Rezko opojni vojn zoreče pešnice ... Pridite zares, saj ste nam že več kot znanec ...«

»Ja, vaš prijatelj, kot sva se zmenila,« sem se zasmejal. Medtem se je vlak že ustavljal na končni železniški postaji.

Na dunajskem Južnem kolodvoru sva se sredi velemestnega vrveža vsa izžrpana od naporenega potovanja in še bolj vznemirljivih pogovorov prijazno poslovila. Ana Marija se je s taksijem odpeljala proti svojemu domu, jaz pa sem pred odhodom v hotel z rezervirano sobo še posedel v kolodvorski restavraciji.

V daljavi je v panonskem poletnem blesku žarelo veliko mesto s tisočermi usodami in potmi. Sem je zvbilo tudi nešteto Slovencev. V času cesarstva, ki je bilo tudi Slovincem skozi stoletja njihov dom, niso bili ti na Dunaju le gostilničarji, obrtniki, prodajalci kostanja, temveč univerzitetni profesorji, umetniki, škofje ali pomembni duhovniki, visoki uradniki in oficirji. Kaj bo Dunaj podaril meni, ki sodim že v drugi čas in tudi v drugi prostor? In kaj je ponudil Ani Mariji in družini Sternberg, ki je sem prihitela od Drave, kamor se brčkone ne bo nikoli vrnila. Ko so ob koncu vojne besni domoljubi s krampi in kladivi razbili marmorno ploščo na grobnici družine Sternberg na pokopališču ob Dravi, so v svojem gnevu želeli dokončno presekat vse vezi, ki so se skozi stoletja spletle med nami v dobrem in slabem. Ali so jih zares in dokončno pretrgali?

Strehe velemesta so se čarobno bleščale v večernem soncu, ko sem tiho in zamišljeno odhajal proti hotelu.

Življenjska zgodba moje znanke me je zares potrla. Za zunanjim ponosom in lepim videzom se je skrivalo veliko stiske in bede. Ko sem tonil v predvečer velemesta, so me še vedno bolele besede, ki mi jih je bila v vlaku govorila Ana Marija. Preteklost, ki smo jo želeli pozabiti, se je nenadoma začela s podvojeno močjo spajati z neprizanesljivo sedanostjo. Želel sem pozabiti na tegobe in bridkosti, a vendar je bilo vse — kljub mojemu drugačnemu prizadevanju — popolnoma neizprosno pred menoj.

(Dalje)

BCTKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

...odslej tudi
v Rojane

design graphiccenter

SEDEŽ: Ulica Filzi 10 • TRST • Tel. 040/67001
AGENCIJA DOMJO: Domjo 227 • DOLINA • Tel. 040/831131
AGENCIJA ROJAN: Trg Tra i rivi 15/A • TRST • Tel. 040/411611

SE BO NAFTA PODRAŽILA?

Države proizvajalke nafte so znova v težavah zaradi upadanja cene surovih goriv, katerih ponudba je na trgu prevelika. 25. aprila bodo predstavniki 13 držav članic OPEC-a imeli nov posvet na Dunaju, da bi poskusili ustaviti padanje cen. Pred tem pa se bodo sestali člani odbora za cene, sestanka pa se bodo prvič v zgodovini OPEC-a udeležili tudi predstavniki držav proizvajalk nafte, ki niso članice te mednarodne organizacije. Vsaj sedem držav zunaj organizacije se bo udeležilo dunajskega zasedanja, v krogih OPEC-a pa upajo, da bodo na Dunaju pritegnili tudi Sovjetsko zvezo in Norveško. Obstaja tudi možnost, da bi te države ostale na Dunaju tudi za plenarno zasedanje organizacije, v kateri je 13 držav. Na dnevnem redu plenarnega zasedanja je spet zmanjšanje pro-

izvodnje. Edinole s krčenjem načrpane nafte lahko države proizvajalke vplivajo na cene. Na sestanek z odborom za cene so bile povabljene Malezija, Oman, Angola, Egipt, Mehika, Kolumbija in Kitajska. Zdi se, da so pobudo za ta posvet dale prav države, ki so zunaj organizacije. Predstavniki OPEC-a Lukman je poudaril, da so se države članice držale omejitev, ki jih je sprejel OPEC, to je črpanje okoli 17 milijonov sodov nafte na dan. Cene surove nafte, ki so jo v januarju določili na 18 dolarjev na sod, je v teh mesecih padla na 15 dolarjev za sod.

—0—

SLAVISTICNO DRUŠTVO TRST

■ nadaljevanje s 6. strani

Marija Češut je predstavila dosedanje zvezke Primorskega slovenskega biografskega leksikona in cilje, ki si jih ta publikacija zastavlja.

ITALIJANSKI VELEPOSŁANIK JE BIL V ISTRI

Italijanski veleposlanik v Jugoslaviji Castaldo je zaključil svoj obisk v Istri in na Reki, kjer je imel več srečanj s predstavniki tamkajšnje italijanske narodne skupnosti. V središču pozornosti je bil zlasti položaj Unije Italijanov iz Istre in z Reke, ki bi 9. maja imela v Bujah posebno konferenco.

Na srečanjih s predstavniki italijanske narodne skupnosti v Jugoslaviji so ugotovili, da se italijanska manjšina mora spopadati s problemi, ki zanimajo celotno družbo in ki so enaki po vsej Evropi. Upoštevati je namreč treba nove razmere in zlasti tiste, ki se kažejo v prihodnosti, ko bo gotovo prišlo do večjega gospodarskega sodelovanja med različnimi državami. Italijanski veleposlanik v Begoradu je zagotovil italijanski narodni manjšini v Jugoslaviji ustrezno pomoč, da bo lahko izvedla svoj pestri in bogati program po Istri in na Reki.

NEKAJ O APRILSKI ŠTEVILKI REVİJE OGNJIŠČE

■ nadaljevanje s 6. strani

Pod zaglavjem »Srečanja« objavlja mesečnik zapis o nastopu mladinskega ansambla »Samorastniki« na pariškem mladinskem srečanju. Gre za ansambel, ki je nastal sredi slovenske župnije v Parizu. Naše ljudstvo, oziroma slovenski narod je napovedovalec na srečanju tako predstavil: »Slovenci, eden najmanjših slovanskih narodov, živijo v severnem delu Jugoslavije, v južni Avstriji ter v tržaški in goriški pokrajini v Italiji. Dvanajst stoletij krščanstva je oblikovalo in ohranjalo kulturo in samobitnost slovenskega naroda, ki se je moral nenehno boriti za obstoj in svobodo«.

Silvester Čuk je napisal članek o novem filmu o sveti Bernardi Lurški ob 130-letnici prikazovanj v Lurdu.

Tokrat je priloga Ognjišča namenjena oltarju, ki ga z metaforo označuje za »srce cerkve«. Priloga je opremljena z vrsto umetniških fotografskih posnetkov raznih oltarjev, ki stojijo v slovenskih cerkvah. Med knjigami, ki jih tokrat priporoča Ognjišče, je tudi knjiga Bojana Štiha »Kratke in izmišljene zgodbe iz let 1941-1945«.

Oče urednik se je tudi pogovoril z Ljubo Zakovšek, ki je nova voditeljica »Priateljstva bolnikov in invalidov«. Gre za pogovor, ki bralcu odpira skrite globine, veliko ljubezen in vztrajnost, katera je potrebna pri delu za gibanje »Priateljstvo bolnikov«.

Ognjišče je vedno posvečalo veliko pozornost športu. Omeniti je treba, da se je Tomaž Kunstelj pogovarjal z najuspešnejšim slovenskim smučarjem vseh časov, se pravi z Bojanom Križajem. Iz intervjuja človek spozna, kakšen je Bojan Križaj kot športnik, a predvsem kot človek.

Med številnimi pismi pa mogoče velja opozoriti predvsem na tisto, ki so mu dali naslov »Demon alkohol me je spravil na rob človeškega bivanja«.

Zadnje strani mesečnika so tokrat namenjene predstavitvi apostola Jakoba. Članek je opremljen s fotografskimi posnetki slovenskih cerkva, ki so posvečene temu apostolu.